

Hakykat näme? – Üçünji san

Emmausa barýan ýol

Jeff Pippenger

2023-09-07

Ýahýanyň Hoş Habarynda, Ahyrky Agşamlykdan dessine soňra Isa Getsemani bagyna gidýänçä, on dördünji babyndan başlap on ýedinji babyň ahyryna çenli uzyn bir beýan bar. Geljekki makalada men şu baplara ýüzlenerin. Bu makala şol baplara düşünjäni gurmak üçin esasdyr. Mesihniň taryhynyň reforma çyzygy babatda, şol baplardaky Mesih bilen Onuň şägirtleriniň arasyndaky gürrüň ýeňişli girişiň dessine yzyndan we haçyzyň dessine önüsyndasynda bolýar. Isa Iýerusalime girdi, soňra şägirtleri bilen soňky naharyny iýdi, soň bu beýan bolup geçýär, ondan soň bolsa Ol Getsemanä gidýär we şol günün ýary gijesinde Ol tussag edilýär, hem-de haça çüýlenmäge eltýän ýedi ädimli işjeňlik başlanýar. Ol we şägirtler pygamberlik taýdan ýedinji ay hereketi bilen şekillendirilýän bir taryhda Exeter düşelge ýygnagyndan dessine soňra we Uly Pustatdan dessine ön ýerde durýardylar. Ahyrky Agşamlykdan dessine soň başlanýan beýanda Isanyň ilkinji aýdýan zady şudur:

Ýüregiňiz gorkmasyn: Hudaýa ynanyrsyňyz, maňa-da ynanyň. Ýahýa 14:1.

Uly lapykeçilikden bary-ýogy birnäçe sagat galandygyny bilýän Isa, geljek krizis üçin Öz şägirtlerini berkidip taýýarlamaga çalyşdy. Ýedi gümmürdi hökmünde nyşanlanýan wakalary düzüän dört ýolgörkezijiniň içindeki pygamberligiň gizlin setiri, Ýahýanyň Hoş Habaryndaky bu beýanatyň üç ädiminiň bolup geçýän taryhydyr. Ýedi gümmürdiniň içindeki şol gizlin setir ilkinji lapykeçilikden ahyrky lapykeçilige çenli bolan taryhy aňladýar.

Isa olara ýürekleriniň “gorkmasyn” diýmezinden biraz ön, Ýahuda Iskariýot agşam naharyndan çykyp, üçünji we iň soňky gezek Sinedriona gitdi. Ol agşam naharyndan üçünji duşuşygyna çykanda, onuň synag möhleti tamamlandy.

Ýedi gök gürrüldisiniň nyşanynyň içindeki gizlin çyzygyň mazmunynda, Mesihniň dabaraly girişi iki topar ybadat edijiniň aýan edilýän Ýarygije Çagyryşyny aňladýar. Ýewreý dilinde “hakykat” diýen sözi emele getirmek üçin ulanylýan harpyň ortaky harpynyň ýolgörkezijisi, ýewreý elipbiýiniň on üçünji harpydyr. On üç gozgalaňy aňladýar, we pygamberlik ýolgörkezijisi hökmünde ol, akmak gyzlaryň gozgalaňyň aýan bolşuny aňladýşy ýaly, dabaraly giriş ýolgörkezijisinde Ýahudanyň hem şeýle aýan bolýan Ýarygije Çagyryşyny aňladýar.

“Bugdaýlaryň arasynda haşal otlar bolupdy we hemişe bolar, paýhasly gyzlar bilen birlikde akylsyz gyzlar hem bolar, çyra bilen birlikde öz gaplarynda ýagy bolmadyklar hem bolar. Mesihniň ýer yüzünde döreden ybadathanasynda tamakin Ýahuda bardy, we onuň taryhynyň her döwründe ybadathanada Ýahudalar bolar.” Signs of the Times, October 23, 1879.

Ýahuda pullary yzyna berip, öz dönüklük edendigini Kaýapa, soňra bolsa Mesihe boýun alandan soň, gidip özüni asdy. Ol höküm zalyny terk edip barýarka, akylsyz gyzlaryň ýag almandyklaryna göz ýetirende ýüzbe-ýüz bolýan çykgynsyz ýagdaýyny aňladýan hut şol sözler bilen gygyrdy.

“Ýahuda öz ýalbar-ýakaryşlarynyň bihudadygyny gördi-de, ‘Öte giç! Öte giç!’ diýip gygyryp, zaldan çykyp gitdi. Ol Isanyň haça çüýlenişini görüp ýaşap bilmejekdigini duýdy we umytsyzlykda çykyp gidip, özüni asdy.” Asyrlaryň Arzuwy, 722.

Ýahuda galp Ýarygije Çagyryş habaryny “zaldan howlugyp çykyp: Giç boldy! Giç boldy! diýip gygyryp” beýan edýär. Bu habar hemişe çokunýanlaryň iki synpyny ýüze çykarýar, we edil Millerçilik taryhynda bolşy ýaly, akylsyz gyzlar hakyky Ýarygije Çagyryş habary gelip ýetenden soň hem galp habar bilen dowam edýärler. Şeýlelikde, Millerçilik taryhynda üçünji perişdäniň habaryny ret edip, Mesihniň yzyndan Iň Mukaddes Ýere giren kiçi sürä garşy duran mahaly William Milleri ýolbaşçy edip saýlan hereketi görýäris.

“Aklym geljege alnyp gidildi; şol wagt signal berler. ‘Ine, Güýew gelýär; Onuň garşysyna çykyň.’ Emma käbirleri çyralaryny doldurmak üçin ýag edinmegi gijikdirerler, we olar juda giç ýag arkaly şekillendirilen häsiýetiň başga birine geçirilmeyändigini bilerler.” Review and Herald, 11-nji fewral, 1896.

Gizlin taryhyň üçünji ýolgörkezijisi hökmi aňladýar we ol ýewreý elipbiýiniň iň soňky harpy bilen görkezilýär. Bu harp “Taw”dyr, ýazylanda bolsa haç şeklinde bolýar. Haç hökmi aňladýar.

Millerit taryhyndaky ilkinji lapykeçlikden başlap Gije ýarysyndaky Gykylyga çenli, ýa-da alfa harpdan başlap on üçünji harpa çenli, belli bir wagt döwrüni aňladýan bir ýol belgisi bar; bu döwür on gyzyň timsalynda “eglenme wagty” hökmünde kesgitlenýär, şol eglenme wagty Habakkuk kitabyň ikinji babynda hem görkezilýär. Gije ýarysyndaky Gykylykdan, ýa-da pitneçiligiň on üçünji harpyndan, beýik lapykeçlige — elipbiýiň iň soňky harpyňa çenli hem başga bir wagt döwri bar; bu döwür “ýedinji aý hereketi” diýlip atlandyryldy. Bu onuň ýedi aý dowam edendigi üçin däl-de, eýsem Gije ýarysyndaky Gykylygyň habarynyň, Mesihniň ýahudy senenamasynyň ýedinji aýynyň onunjy gününde, ýagny Ýaraşyk günü geljekdigini kesgitlemäge üçindir.

Ýuhannanyň on dördünji babyndan on sekizinji babyna çenli bolan beýanyň mazmuny Millerçi taryhynyň ýedinji aý hereketini timsallaýan döwürde başlanýar. Ýuhannanyň Hoş Habarynyň bu beýanatdaky esasy ýüki, şagirtleri haça bolan geljekki krizise («Taw» harpy) taýýarlamakdyr. Şonuň üçin Mesih Öz ölüminden başlap, Atasyna göterilip, soňra gaýdyp gelýänçä aralygyň şagirtleri üçin gaýgy, näbellilik we lapykeçlik döwri boljakdygyny aýdýar. Tazeleniş çyzyklarynyň şaýatlygynda görkezilýän ähli ilkinji lapykeçlikleriň pygamberlik häsiýetlerinde bolşy ýaly, bu lapykeçlik öňden aýan edilen möhüm bir hakykata üns berilmezligi netijesinde ýüze çykýan ýagdaýy öz içine alýar. Mesihniň haçdaky ölümü möhüm bir hakykatdy we häzir hem şeýle bolmagynda galýar; Ol şagirtlerine Özüniň haça çüýlenjekdigini hem-de direljekdigini gönüden-göni aýdypdy, emma krizis şeýle uly, şeýle bürgütli boldy welin, olar ýatda saklamaly zatlaryny unutdylar.

“Ysraýylyň umydy bolan Mesih haça çüýlenip, Nikodime aýdyp geçşi ýaly ýokary galdyrylanda, şagirtleriň umydy Isanyň bilen bilelikde öldi. Olar bu işi düşündirip bilmediler. Mesihniň bu barada öňünden olara aýdyp geçen zatlarynyň hemmesine düşünp bilmediler.” Faith and Works, 63.

Seredýän Ýahýanyň şol dört babyndaky gürrüňleriň ähli agramy, Isanyň şägirtlerini Isanyň ýarygijede tussag edilmeginden başlap, Ol Öz Atasynyň huzuryna göterilip gidip, soňra dolanyp gelýänçä başdan geçirjek lapykeçlik döwrüne taýýarlamagydy. Ýahýanyň şol dört babynda, Mesihniň şägirtlerden uzakda bolan şol wagt döwri gijä galma döwrüni aňladýar. Taryhy taýdan, meniň gijä galma döwri diýip kesgitleýän şol wagt aralygy haçyň krizisinden soň bolup geçdi. Indi garamaga taýýarlanýan şol dört bapymyzda bolsa, olar pygamberlik taýdan, haçyň beýik lapykeçliginden soň däl-de, ilkinji lapykeçlik bilen başlanýan gijä galma döwrüni aňladýar.

Mesihniň Öz şägirtlerini taýýarlaýan in soňky lapykeçliginiň, Mesihniň reforma setirinde ilkinji lapykeçlik bolan Lazarusyň ölüminiň nusgasydygyny näme üçin öňe sürýäris? Bu sowal, Ýahýanyň dört babyndaky beýan edilen wakany ýedi gümmürdiň gizlin taryhy bilen baglanyşyklykda häzir açylýan hakykatlary goldaýan nurda görüp bilmegimizden ozal çözülmelidir.

Mesihniň taryhynda, Lazaryň ölüm bilen direlişiniň arasyndaky wagt döwri gijikdirme döwrüne laýyk gelýär. Soňra Mesih özüniň şöhratly girişini amala aşyrmak üçin Iýerusalime gidýär. Ýahýa on dördünji bapda Mesih öz şägirtlerine, gijikdirme döwri eýýäm tamamlanandan soň ýedinji aý hereketini başlan Ýarygijeki Çagyryş habarynyň gelmegi bilen başlanan ýedinji aý hereketi boljak taryhyň dowamynda ýüzlenýär.

“Hakykat” diýen ýewreý sözünüň, ýedi gürrüldiniň nyşanly taryhyndan açylyp berlen gizlin taryhyň kesgitlenişini nähili tassyklaýandygyna düşünmek üçin, Mesihniň Ýahýanyň on dördünji babyndan on ýedinji babyňa çenli şägirtlerine şol wagt beren habaryny örän ünsli seljermegi talap edýär. Uly lapykeçligiň ýol belgisi, ilkinji lapykeçligiň ýol belgisini beýan etmek üçin nähili ulanylýandygynyň bir mysaly Emmausa barýan ýoldaky şägirtleriň tejribesinde tanalyp bilner.

Millerçi taryhyndaky gijä galma döwrüni tamamlan zat, öňräk başa barmadyk 1843-nji ýyl baradaky çaklamanyň düzedilmegi boldy. Uly Lapykeçlik bilen tamamlanan ýedinji aý hereketini başlatan habary kemala getirmekde Samuel Snowyň ýerine ýetiren işi, Samuel Snowyň düşüňjesiniň ösüşini onuň çap edilen ýazgylary hem-de Exeter lager ýygnaýna çenli alyp baran köpçülikleýin çykyşlary arkaly yzarlamak bilen, taryhy taýdan anyk görkezilip bilner. Ruhlandyrylan düşündiriş bolsa, şol ösüşe diňe Snowyň ahyrky habarynyň taryhy ösüşü hökmünde garaman, başgaça çemeleşýär. White uýa bize, Rebbiň Habakkugyň 1843-nji ýyllyk çyzgysyndaky sanlardaky ýalňyşlygyň üstünden Öz elini çekende, şol habaryň ykrar edilendigini habar berýär.

Men Hudaýyň halkynyň şatlykly umyt bilen öz Reblerine garaşýandygyny gördüm. Emma Hudaý olary synagdan geçirmegi niýet etdi. Onuň eli pygamberlik döwürleriniň hasaplanyşyndaky bir ýalňyşlygy örti. Öz Reblerine garaşýanlar bu ýalňyşlygy ýüze çykarmadylar, wagtyň garşysyna çykan in alym adamlar hem ony görüp bilmediler. Hudaý Öz halkynyň lapykeçlige duçar bolmagyny niýet etdi. Wagt geçdi, Öz Halasgärine şatlykly umyt bilen garaşanlar gynandylar hem ruhdan düşdüler, emma Isanyň zühur etmegini söýmedik, diňe gorky sebäpli bu habary kabul edenler, Onuň garaşylyan wagtda gelmändigine begendiler. Olaryň ykrar eden imanlary ýüregine täsir etmändi we durmuşlaryny päkländirmändi. Wagtyň geçip gitmegi şeýle ýürekleri ýüze çykarmak üçin örän laýyk hasaplanandy. Olar öz Halasgäriniň zühur etmegini hakykatdan-da söýen gamgyn, lapykeç bolanlary ilkinji bolup

terk etdiler we ýaňsa aldylar. Men Hudaýyň Öz halkyny synagdan geçirip, synag sagadynda çekinip yza dolanjaklary ýüze çykarmak üçin olara içgin bir synag bermegindäki hikmetini gördüm.

Isa we ähli asman goşuny öz janlarynyň söýgülisini görmäge mylaýym umyt bilen uzak wagt garaşanlara rehim-şepagat we söýgi bilen garadylar. Synag sagatlarynda olary goldamak üçin perişdeler olaryň daş-töwereginde ganat kakýardy. Asmandan gelen habary kabul etmäge ähmiýet bermedikler garaňkylykda galdyryldy, çünki Hudaýyň gahary olaryň garşysyna tutaşdy; sebäbi Olara asmandan iberen nuruny kabul etmediler. Rebbiniň näme üçin gelmändigine düşüniş bilmedik şol wepaly, lapykeç bolanlar garaňkylykda galdyrylmandylar. Olar ýene-de pygamberlik döwürlerini barlamak üçin Mukaddes Kitaplaryna gönükdirildiler. Rebbiň eli sanlardan aýryldy, we ýalňyşlyk düşündirildi. Olar pygamberlik döwürleriniň 1844-nji ýyla çenli ýetýändigini gördüler, we pygamberlik döwürleriniň 1843-nji ýylda tamamlanýandygyny görkezmek üçin öňe süren şol bir subutnamalarynyň olaryň 1844-nji ýylda tamamlanjakdygyny hem subut edýändigini bildiler. Hudaýyň Sözüniň nury olaryň ýagdaýyna saçdy, we olar bir gijikme wagtyň bardygyny ýüze çykardylar — “Ol [görüniş] gijä galan bolsa-da, oňa garaş.” Mesihniň haýal etmän gelmegine bolan söýgülerinde olar hakyky garaşýanlary aýan etmek üçin niýetlenen şol görünişiň gijikmesini gözden salypdylar. Olar ýene-de bir wagt nokadyna eýe boldular. Şeýle-de bolsa, men olaryň köpüsiniň 1843-nji ýylda olaryň imanyny häsiýetlendiren yhlas we kuwwat derejesine ýetmek üçin özläriniň agyr lapykeçliginden ýokary galyp bilmeýändiglerini gördüm.

Şeýtan we onuň perişdeleri olaryň üstünden ýeňiş gazandylar, habary kabul etmedik bolsa, muny öz atlandyryşlary ýaly, aldawa aldanman, ony kabul etmändikleri üçin, özläriniň öňdengörüjilikli hökümüne we paýhasyna buýsanç bilen özlärini gutladylar. Olar özlere garşy Hudaýyň maslahatyny ret edýändiklerini hem-de asmandan iberen habary durmuşa geçirip ýaşaýan Hudaý halkyny başagaý etmek üçin Şeýtan we onuň perişdeleri bilen birleşip işleýändiklerini aňmadylar.

Bu habardaky imanlylar ýygnaklarda zulum astyna düşürildiler. Birnäçe wagtlap, habary kabul etmejek bolanlar ýüreklerindäki duýgulary iş ýüzünde görkezmekden gorky sebäpli saklanyp durdular; emma wagtyň geçmegi olaryň hakyky duýgularyny ýüze çykardy. Olar garaşýanlaryň pygamberlik döwürleriniň 1844-nji ýyla çenli uzalýandygyny aýdyp bermäge özlärini borçly hasap eden şaýatlygyny dymdyrmak islediler. Imanlylar öz ýalňyşlyklaryny aýdyňlyk bilen düşündirdiler we näme üçin Rebbine 1844-nji ýylda garaşandyklarynyň sebäplerini beýan etdiler. Olaryň garşydaşlary getirilen güýçli delillere garşy hiç hili delil öňe sürüp bilmediler. Şeýle-de bolsa, ýygnaklaryň gazaby alawlandy; olar subutnamalara gulak asmazlygy we beýleki adamlaryň muny eşidip bilmezligi üçin şaýatlygy ýygnaklardan daşarda goýmagy ýüreklerine düwdüler. Hudaýyň özlere beren nuruny başgalardan gizlemäge het edip bilmedik adamlar ýygnaklardan çykaryldy; emma Isa olar bilen bile boldy, olar Onuň yüz keşbiniň nurunda şatdylar. Olar ikinji perişdäniň habaryny kabul etmäge taýýarlanypdylar.” Early Writings, 235–237.

Ýaňy beýan edilen taryh, beýleki zatlaryň hatarynda, 2020-nji ýylyň 18-nji iýulyndaky tejribäni hem suratlandyryň, emma meniň siziň ünsüňizi çekmek isleýän nokadym şudur: Exeter lager

ýygnagynda Samuel Snow tarapyndan berlen Ýarygije Gykylygynyň habary bilen görkezilýän düşünje, Snow-nyň taryhy işi bilen däl-de, Rebbiň eliniň hereketi bilen görkezilýär. Onuň eli bir ýalňyşlygy örtüpdi, we Ol elini aýran wagtynda, Millerçiler özleriniň lapykeçligini düşünip bildiler, şeýle hem özlerniň “garaşylýan wagt” hökmünde görkezilen döwrüň içinde bolandyklaryna hem düşünip bildiler.

Onuň eliniň çekilmegi Emmausa barýan ýoldaky şägirtler bilen bagly möhüm bir bölekdir. Bu, “garaşmak wagty” diýlip tanalýan döwrüň tamamlanmagyny şekillendirýär we Ýarygije Gykylygynyň habary bilen aňladylýan düşünje bilen jemlenýär. Şeýle-de bolsa, Emmaus baradaky bu mysal Lazaryň ölümünün ilkinji lapykeçligini däl-de, Beýik Lapykeçligi aňladýan haçdan soň bolup geçdi.

Ine, şolaryň ikisi şol gününň özünde Iýerusalimden takmynan altmyş stadion uzaklykda ýerleşýän Emmaus atly oba gidip barýardy. Olar bolup geçen bu zatlaryň hemmesi hakda özara gürrüň edýärdiler. Şeýle boldy: olar özara söhbet edip, pikir alyşyp barýarkalar, Isanyň Özi golaýlap gelip, olar bilen bile ýöredi. Emma Ony tanamaz ýaly, olaryň gözleri saklanypdy. Ol olara şeýle diýdi: «Ýöreýärkäňiz, biri-biriňiz bilen edýärsiňiz bu nähili gürrüňler? Näme üçin gamgynsyzňiz?» Luka 24:13–16.

Geçelgedäki “gözler” sözi gözün hakyky agzasyny däl-de, görüşi aňladýar. “Tutulan” sözi güýç manysyny berýär. Şägirtler haçyň görüşine düşünmäge ukypsyzdylar, çünki Mesih olaryň haçyň pygamberlik görnüşini görmäge bolan ukybyny örtüpdi. Mesihiň eli Onuň güýjüniň nyşanydyr. Isanyň belläp geçen gam-gussasy olaryň uly lapykeçligini aňladýardy. Lapykeç bolan şägirtleriň soňraky söhbetinden soň, Mesih sözläp başlady.

Soňra Ol olara şeýle diýdi: Eý, akylsyzlar we pygamberleriň aýdanlarynyň hemmesine ynanmaga ýüregi haýallar! Mesihiň şu zatlary çekip, Öz şöhratyna girmegi gerek dälmi? Şeýle hem Musadan we ähli pygamberlerden başlap, ähli Ýazgylarda Özüne degişli bolan zatlary olara düşündirdi. Olar barýan obasyna golaýlaşdylar; Ol bolsa öňräk gitjek ýaly boldy. Emma olar Ony saklap: «Biziň bilen gal, çünki agşam bolýar, gün hem agyp barýar» diýdiler. Şeýlelikde Ol olar bilen galmak üçin içeri girdi. Luka 24:25–29.

Isa şägirtleri Mukaddes Ýazgylary düşündiriş etmegiň “taryhyçylyk” usulyny ulanyp öwrettdi; ol pygamberlik çyzyklaryny Musadan başlap mukaddes taryhyň içinden geçirip, haça çüýlenişini taryhyny kesgitledi. Isa geçmişdäki pygamberlik taryhynyň çyzyklaryny — gadymy ýollary hem-de “setir üstüne setir” usulyny aňladýan şol çyzyklary — lapykeç bolan şägirtleri öwretmek üçin ulandy. Ol olardan öňe gitjek ýaly bolup görünende, olar Ony içeri girip, özlri bilen galmaga berk haýys etdiler. Olar garaşyp durmak döwründediler, we Mesih olaryň gözlerinden Öz elini aýyrjak bolup durdy. Onuň eli aýrylanda, garaşyp durmak döwri tamamlanjakdy; olar garaňkylygyň içinden ylgaý, Iýerusalime we on bir şägirde dolanyp baranlarynda, bu ýarygije Gykylygynyň habarynyň berliş tizligini nyşanlaýardylar.

Soňra ol olar bilen saçak başynda otyrka, çöregi alyp, pata berdi, ony döwdi-de, olara berdi. Şonda olaryň gözleri açyldy, olar Ony tanadylar; emma Ol olaryň gözleriniň önünden ýitip gitdi. Luka 24:31.

Isa pygamberlik görnüşini olaryň düşünmeginiň üstünde saklap duran elini aýyrды, muny eden badyna-da olar Ony tanadylar. Isa olara Gijäniň Ýarysyndaky Çagyryşyň habaryny getiripdi, olar bolsa ony naharlanýarkalar kabul etdiler, çünki her bir habar iýilmelidir. Olar derrew “ýurduň ýüzüni suw joşguny ýaly basyp geçýän tolkun kimin” on bir şägirtlere habar bermäge howlугyp gitdiler.

Şonda olar biri-birine: «Ýolda Ol biziň bilen gepleşip, Mukaddes Ýazgylary bize açyp berende, ýüregimiz içimizde ýanyp duran dälmi?» diýdiler. Şol sagadyň özünde ýerlerinden turup, Iýerusalime gaýdyp geldiler we on biri, hem-de olar bilen bile bolanlary bir ýere ýyganan halda tapdylar. Olar: «Reb hakykatdan hem direldi we Şimuna göründi» diýýärdiler. Olar hem ýolda bolan zatlary, we çöregi döwende Onuň özlerine nähili tanalandygy hakda gürrüň berdiler. Olar şeýle sözleşip durkalar, Isanyň Özi olaryň arasynda durup, olara: «Size parahatlyk bolsun» diýdi. Emma olar howsala düşüp, gorkup gitdiler, we bir ruh görendiris öýtdüler. Ol bolsa olara diýdi: «Näme üçin biynjalyk bolýarsyňyz? Näme üçin ýürekleriňizde şübhele döreyär? Meniň ellerime we aýaklaryma serediň; Men Özüm şol. Maňa degip görüň; çünki bir ruhuň, siz Mende görşüňiz ýaly, eti-de, süňki-de ýokdur». Şeýle diýip, Ol olara ellerini we aýaklaryny görkezdi. Olar şatlykdan heniz ynanmaýarkalar we haýran galýarkalar, Ol olara: «Bu ýerde iýere bir zadynyň barmy?» diýdi. Olar Oňa gowrulan balygyň bir bölegini we ary balynyň petegini berdiler. Ol ony alyp, olaryň önünde iýdi. Soňra Ol olara diýdi: «Heniz men siziň bilenikäm, size aýdan sözlerim şulardyr: Meniň hakymda Musanyň Kanunynda, pygamberlerde we Zeburlarda ýazylan zatlaryň hemmesi berjaý bolmalydyr». Şondan soň Mukaddes Ýazgylara düşünmekleri üçin, olaryň aňyny açdy. Luka 24:32–45.

Emmausa barýan ýoldaky şägirtler bilen bolşy ýaly, Isa Öz ölümüne we direlmegine degişli taryhy düşündürmek üçin Injiliň geçmişdäki mukaddes taryhlary arkaly habary hödürleýär, muny bolsa iýmek mysaly arkaly edýär. Hudaýyň halky bu habary iýmeli. Olar näbellilikde we gaýgyda bolanlarynda, Isa olaryň düşüňjesini häzirki hakykat habaryna açyp, Öz ölüminden direlişine, asmana göterilişine we gaýdyp gelişine çenli dowam eden garaşmak wagtyny tamamlayar; bu habar bolsa geçmişdäki mukaddes taryhlaryň setir üstüne setir birleşdirilmegine esaslanýardy.

Şonuň üçin, Emmausa barýan ýoldaky iki şägirt (Ýarygije Çagyryşynyň habary bilen birleşdirilip güýçlendirilen ikinji perişdäni aňladýar) haçdan soň gelen gijikme döwrüni Ýarygije Çagyryşyndan öň gelen gijikme döwri hökmünde kesgitleýär. Şeýlelik bilen, şägirtleriň lapykeçligi uly lapykeçligi däl-de, pygamberlik hataryndaky ilkinji lapykeçligi aňladýar.

Soňra Emmaus wakasy umytsyzlyga düşen on bir şägirt bilen gaýtadan beýan edilýär. Isa olara goşulýar, “tarihyçylyk” usuly arkaly pygamberlik sözüniň ýerine ýetendigini olara öwredýär, soňra bolsa, iýip otyrka, olaryň düşüňjesini açýar. Hekaýanyň başy hekaýanyň soňuny kesgitleýär. Soňra Isa haç wakasynyň umytsyzlygynyň birinji umytsyzlyga pygamberlik taýdan degişli edilip bilinýändigine üçünji şaýady öňe sürýär. Ol taryhyň gurluşyna üçünji şaýady, ýokarydan güýç alýançalar Iýerusalimde galmagy olara aýdyp, berýär.

Soňra olara şeýle diýdi: “Ýazgylarda şeýle ýazylgandyr, Mesihniň jebir çekmegi, üçünji gün ölümlerden direlmegi, hem-de günäleriň toba arkaly bagyşlanmagynyň Onuň adynda ähli milletleriň arasynda, Iýerusalimden başlap wagyz edilmegi gerekdi. Siz bu zatlaryň

şaýatlarysnyňyz. Ine, Men Atamyň wadasyny siziň üstüňize iberýärim; emma ýokardan güýç bilen geýindirilýänçäňiz, Iýerusalim şäherinde galyň.” Soňra olary Betaniýa çenli alyp çykdy; ellerini ýokary galdyryp, olara ak pata berdi. Şeýle boldy: olara ak pata berip durka, Ol olardan aýryldy-da, göge alnyp gidildi. Olar Oňa sežde etdiler-de, uly şatlyk bilen Iýerusalime dolandylar. Hem-de hemişe ybadathanada bolup, Hudaýy wasp edip, Oňa ak pata berýärdiler. Omyň. Luka 24:46–53.

Emmausa barýan ýoldaky şägirtleriň mysaly, Onuň ölüminden başlap, direlip Öz Atasynyň huzuryňa göterilýänçä dowam eden bir garaşmak döwrüni görkezýär. Emmausdaky şägirtler üçin bu garaşmak döwri, geçmişdäki mukaddes taryhlaryň setir üstüne setir getirilmegi usuly arkaly haç wakalarynyň habary berkidilende tamam boldy. Soňra bu habary şägirtler mümkin boldugyça tiz ýaýratdylar. Soňra Isa on bir şägirt bilen duşuşýar; ýene-de nahar iýmek baradaky salgylanma berilýär, habary subut etmek üçin setir üstüne setir usuly ulanylýar, we Emmausdaky şägirtlerde bolşy ýaly, ol soň olaryň düşüňjesini açyp, uzaklaşýar. Emma ondan öň, garaşmak döwrüniň Pentikost gününde Mukaddes Ruhuň gelmegi bilen tamamlanýança Iýerusalimde garaşylmaly taryhy görkezýär.

Isa Mesih Öz şägirtlerine Iýerusalimde garaşyp durmagy aýdanda, bu Emmausa barýan ýoluň kyssasynyň soňy bolupdy. Kyssanyň başlangyjy lapykeçligi aňladýardy; onuň yz ýanyndan garaşyp durmak döwri geldi; onuň yz ýanyndan bolsa Ýarym Gije Gygyryşynyň habaryny aňladýan hakykatyň ylhamy geldi. Hakykatyň şol ylhamy, Mesihniň şägirtleriniň gözlerini “saklap” duran elini aýran wagty amala aşyryldy. Bu kyssanyň başlangyjydyr; kyssanyň ortasy bolsa şol bir kyssa bilen gaýtalanýar, Mesih özüni on bir şägirdi aýan edip we olaryň Öz Sözüne düşüňisini açyp, olardan lapykeçligi aýran wagty. Soňra bolsa uly lapykeçlikden däl-de, ilkinji lapykeçlikden başlanýan şol bir meňzeş pygamberlik gurluşynyň in soňky şaýatlygy gelýär.

Emmausdan Pentikosta çenli bolan taryh ilkinji lapykeçligiň, gijä galan wagtyň we Ýarygije Gygyryşynyň üç şaýadyny berýär, emma üç şaýadyň her biriniň başynda ýolbelgisi bolup duran hakyky lapykeçlik aslynda birinji däl-de, ikinji lapykeçlikdi. Millerit taryhyndaky Uly Lapykeçlik bolan ýolbelgisiniň Millerit taryhyndaky ilkinji lapykeçligi suratlandyrmak üçin ulanylýandygyny ykrar etmek, soňky agşamlyk naharyndaky iýişden bilen Getsemani bagynda ýarygijede bolan tussag edilişin arasynda bolup geçen Ýahýanyň dört babynda duş gelyän beýanyňa düşüňmek üçin zerurdyr. Isanyň on bir şägirdine görneninde we olar bilen bile iýeninde: “Näme üçin howsala düşýärsiňiz? we näme üçin ýüregiňizde pikirler döreýär?” diýip sorandygyny belläp geçmek ýerliklidir.

Ol Ýahýanyň kitabyndaky soňky agşamlyk naharyny iýip bolandan soň, seredip geçjek bolýan parçamyzyň başynda Mesihniň olara: «Ýürekleriňiz gozgalaňa düşmesin» diýen sözleri gelýär. Baş günün içinde olar hut şol buýrugy unudypdylar. Ýahýanyň Hoş Habarynyň on dördünji babyndan on ýedinji baby aralygy, 2020-nji ýylyň 18-nji iýulyndaky ilkinji lapykeçligi aňladýar; ol lapykeçlik bir garaşmak döwrüni açýar we synag möhleti ýapylmazýandan az salym öň möhri açylýan Isa Mesihniň Ylhamyna alyp barýar hem-de Ýarygijäniň Çagyryşy baradaky habary aňladýar. Şol habar ýedinji aý hereketi bilen nusgalanan bir döwri açýar we şol bir wagtda Emmausa giden şägirtleriň gijäniň goýu garalygynda Iýerusalime tarap howlугyp ylgaп gitmegi

bilen hem nusgalanýar. Ine, şol taryh Mesihiň Özününi «Hakykat» hökmünde aňlatmak üçin ulanan üç ýewreý harpynyň aňladýan zadydyr.

Mukaddes Ýahýanyň şu dört babyndaky hekaýatda biz diňe bir Mukaddes Ruhun işiniň hut şol sözüň şol bir ädimleri hökmünde kesgitlenýändigini däl, eýsem indi öňe sürülýän — Gije ýary çagy baradaky habaryň soňky ýerine ýetirilişiniň awgustyň on ikisinden on ýedisine çenli Exeter düşelge ýygnaýynda indi tapgyrlyýyn beýan edilýändigini baradaky — talaplary goldamak üçin iň güýçli subutnamanyň hem şol ýerde tapylýandygyny görýäris. Garaşýan mukaddesler bu habary ahyrsoňy ykrar edenlerinde, şol habarçylar “ahyrky günleriň” soňky duýduryş habaryny heläk bolýan dünýä ýetirýän mahaly, dünýä Ýekşenbe kanunynyň krizisine itilip salar.